

Språkfrågor i urval

Krockkudde

Finns det något svenskt ord för det engelska ordet **air bag**, som numera ofta förekommer i reklamtext som gäller nya bilmodeller?

Den ballong som vid en krock blåses upp till en stötdämpande kudde kallas på svenska **krockkudde**. Denna term har Tekniska nomenklaturcentralen i Sverige nu gått in för. Den finska motsvarigheten till **krockkudde** är **ilmatyyny**.

Hackare

Har det engelska ordet **hacker** någon svensk motsvarighet?

Ordet **hacker** har sitt ursprung i amerikansk studentjargong och används i något varierande betydelser. En **hacker** kan vara en hängiven och skicklig datatekniker, men också en person som använder sina kunskaper för att ta sig förbi datorsystemens säkerhetskontroller. Särskilt den senare betydelsen förknippas med ordet **hacker** och ofta ser man att det används synonymt med *data-brottsling*. Ibland används ordet även om en programmerare som arbetar oprofessionellt och osystematiskt.

Språkexperter i Sverige har under en längre tid funderat på en lämplig svensk motsvarighet till *hacker* och har nu stannat för **hackare**. Ett annat förslag till ersättning för det engelska ordet var *dataspett*. För **hackare** talar att det är en direkt motsvarighet till ursprungsordet. Därtill kommer att betydelsen är lämplig eftersom den för tankarna till en *hackspett* som *hackar sig in i ett träd*, vilket sker lika målmedvetet som då en **hackare** tar sig in i ett datasystem.

Videor och stereor

Hur böjer man *video* och *stereo* i plural?

Orden *video* och *stereo* hör till en grupp substantiv av främmande ursprung som har realgenus (**en video**) och slutar på en annan obetonad vokal än *-a* eller *-e*. Språkbruket vacklar ofta när det gäller pluralböjningen av den här typen av ord. Det är i varje fall helt klart att *-n* används som pluraländelse endast för neutrer (dvs. ett-ord). Man böjer alltså **ett jippo**, **flera jippon**, men i fråga om *video* och *stereo* måste pluralformen bli en annan. *Video* och *stereo* skall helst få *-r* på slutet: **videor**, **stereor**. En orsak till att *-n* inte används som pluraländelse för dessa ord är givetvis att vi då skulle få ett sammanfall mellan bestämd form singularis och obestämd form pluralis. Naturligtvis kan man också kringgå problemet genom att använda sammansättningarna **videoapparat** och **stereoanläggning**.

Aerobics

Finns ordet *aerobic* och hur uttalas det i så fall?

Den motionsform som omfattar steg- och hoppkombinationer samt tånjningar, vilka görs till tuff rock- eller discomusik under ungefär en timmes tid, brukar kallas *aerobic* i Svenskfinland. I Sverige har ordet fått behålla något mer av sin engelska prägel och där talar man följaktligen om **aerobics**. Formen *aerobic* är alltså egentligen enbart finländsk och har antagligen uppkommit till följd av att finskan använder samma form. **Aerobics** uttalas i Sverige /ae'rå:biks/, men nämnas kan att ordet inte är särskilt vanligt där utan i stället används **workout** eller kanske **friskis och svettis**. Uttalet /'ae'råbikk/ med betoningen på första stavelsen är finskt.

Kumpaner och kolleger

Ordet *kumpan* används i dagens svenska bara i skämtsamma sammanhang i betydelsen 'kamrat', ofta med bibetydelsen 'medbrottsling'. *Kumpan* kan däremot inte användas som synonym till **kollega** eller **partner**, vilket man ibland hittar belägg på i tidningsspalterna. Det svenska ordet

kumpan betyder alltså inte detsamma som finskans **kumppani**. Den som skriver om *regeringskumpanerna* Esko Aho och Pertti Salolainen ställer nog regeringen i en besynnerlig dager. Herrarna i fråga kan kallas **regeringskolleger** eller möjligtvis **regeringskamrater**, men inte *kumpaner*.

Mikael Reuter ny byråchef

Fil.lic. Mikael Reuter har utnämnts till byråchef vid byrån för svenska språket från den 1 augusti 1992. Han efterträder Kurt Zilliacus som avgick med pension. Mikael Reuters nya telefonnummer är (90) 731 52 38 (ej språkfrågor). Frågor som gäller *myndigheternas svenska* besvaras som tidigare på nummer (90) 731 52 43.

Råd i *allmänna språkfrågor* ges på nummer (90) 701 34 84. Telefonnumret till *Språkbruks redaktion* är (90) 731 52 42.